

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanítóknak egy évre 8 kor.) Egyes szám ára 24 fillér.
Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., félooldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő:

Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

Megnyílnak az iskolák.

(—a.) Mindegyik harcos fél igazságosnak tartja a maga háborúját. És eszerint jogosultnak is, szükségesnek is. A támadó is, a védekező is nemzeti érdekét, vagy nemzeti céljait indokolja. Az ellenérvek bármily exaktak, bármily igazak, elvesztik erejüket, elvesztik csillogó világosságukat. Hiszen a legfanatikusabb tettekre készség: az ösztönszerű fajvédelem —, a leggyilkosabb lelki indulat: az érdekfeltételeből eredő gyűlölet —, a legkevésbé szelidíthető és meggyőzhető lelki hangulat: a hazaszeretet elfogultsága tör ellenük.

Ilyképen minden háborúnak célja, törekvése — a támadóé is, a védekezőé is —, hogy a jelen földrengető csákánycsapásaival új korszakok fejlődéséhez fejtsen és idomiton utcsináló gránitzsegleteket. Hogy a vérözön, a testi és lelki szenvedések özöne új életek javára hőmpölygessen termékenyítő áradatot. Hogy gyilkos küzdelemben, zokogató kárhozatban fogantassa meg a békét s írja a küzdő nemzetek szeméi elé új világuk, új jövődjük nagy céljait...

Mi is csak így vagyunk! Reánk kényszerítettnek, tehát védekezésre szükségesnek tartjuk háborunkat. Hiszen nemzeti

létünket, országunk épségét védelmezzük, hogy majdan a vérmosta, gránáthasogatta barázdákból új korszak, békés élet vetése zsendüljön.

Amikor jövődőről, új korszakról beszélünk: új emberekre gondolunk. Új nemzedékre, melynek alapja, gyümölcsöt ígérő virágzása: a gyermek. Nemzet, társadalom, család féltése igazolja, hogy a gyermek a jövő célja. Voltaképen a háboru sem értünk, hanem a gyermekekért folyik. Ők adják a küzdelem alanyiságát, tüzet, erejét. A férfi küzd; hogy mentve legyen a fészek, s benne szerelmes párja, akinek áldása a gyermek. Akik nem gondtalan, kíváncsi szemlélői a háborúnak, hanem hősei. Hiszen Ők, az ő féltésük, az ő békéjük, az ő boldogságuk szüli a szilaj erőt, a csudákat, a dicsőséget.

Ezért, önnön magáért a nemzetért drága a gyermek. Ezért fordul feléjük féltő gond, őrangyal szeretet a háboru véres zivatari közepette is. Egészségük, testi és lelki épségük, fejlődésük minden célnál magasabb, szentebb. Mert bennük és általuk él és erősödik a nemzet. Belőlük támadhat minden szépsége, értéke a kulturának, fajnak, az államnak. Őket védi, oltalmazza a család, az állam, a törvény. Piros arcuk bája, tükrös szemük ragyogása megszépít, fölmagasztosít minden nádfedeles házat, vagy emelet

palotát, ha csucsfalán, vagy homlokzatán e szó ékeskedik: iskola.

Az iskolák ajtai most nyílnak meg. Alant is, fent is. Betódul a tanulóereg. A kisebb-nagyobb gyermek: derüsen mosolygó összességükben a nemzet új, friss élete, az állami s nemzeti élet célja, jövődjéje. Bekíséri őket a szülők szeretete, öröme, reménysége. Mert abban bizakodnak, hogy itt is meleg szeretet, csillagszemű öröm fogadja, várva-várja őket. És az a komoly, szent törekvés és elhatározása a bévül várokozónak: a tanítóknak, hogy a szülők reménye megvalósul, hogy a gyenge csemétéből erős dereku fák növekednek.

Az ilyen iskolák megnyílhatnak, amelyekbe a gyermeket bizakodva kísérik, amelyekbe a tanulókat a kötelességet megszépítő lelkes hivatással vonzzák s amelyekből az a tudat sugárzik, hogy az iskola s emberei vannak a tanulóért, nem pedig megfordítva. De bár ne nyíllana még az az iskola, amelyikben nincs belső élet, nincs lélek, csak: hivatal. Mert, — sajnos, — imitt-amott hivatal-iskolák is vannak, amelyekben azután a dolog is hivatalos. Unott, száraz, gépies és gyakran annyi sem, amennyi a hivatalos órák közé elférne. És a hivatalos órák végeztével a munkának is vége szakad. A tanuló csak egy-egy akta, melyet elintéznek s mert

A római Via Nomentanei szent Ágnes egyház.

Róma falai előtt a nomentanei uton áll szűz szent Ágnesnek a IV. század közepe táján alapított egyháza, melyet a gótok és longobardok betörése, nemkülönben a belső villongások, de még inkább a nem kellően szilárd építkezés, alig két század elmúltával olyan állapotba hoz, hogy annak teljes átépítése válik szükségessé.

Honorius pápa emeli fel Róma patronájának dűledező hajlékát és midőn a nép kedvelt szentjét a szüzesség és hithűség legmagasabb erényeivel ékesíti, hajlékát teljes díszére emeli s a kereszténységnek becses emlékévé avatja.

A fennálló első egyháznak az évszázadok nemes patinájával bevont eme egyik hagyományokkal megszentelt példánya oly talajból sarjadzik ki, amelyet az első keresztényeknek könnye és vére áztatott. Ide, ahol nemes őseinek családi sírboltja volt, temetik szent Ágnest is, aki vértanúságával az égi nemességnek legmagasabb fokát éri el.

Az ő szent hamvai fölül épül az első templom, amelynek környéke katakombákkal (helyesebben coemeteriumokkal) van aláaknázva. Ezen több régióról osztható földalatti temetkezési járatok a templom alá, szent Ágnes sírja felé vezetnek. Amint életükben ajkukról az ő tisztelete, az ő dicsőítése zengett, úgy haltak után ama vágya-

kozást látjuk kifejezve, hogy az ő megszentelt poraihoz közel adják át testüket az enyészetnek.

Bennünket magyarokat több ok hoz e megszentelt helyhez közelebb.

Szent Ágnes legendája több magyar codexben fennmaradt; az ő tiszteletének nyomát véljük felismerni azon körülményben, hogy nevével az árpád-házi királyleányok sorában többször találkozunk, abban pedig teljesen helyi vonatkozást látunk, hogy székesegyházunkban a XV. században szent Ágnes oltára is áll; ujabban pedig közelebb fonódik a történelmi kapcsolat azzal, hogy X. Pius pápa a nomentanei ut mellett szent Ágnes templomot jelöli ki bibornok-püspökünknek bibornoki egyházául.

Ezen okok készítették dr. Luttor Ferencet arra, hogy azt az egyházat, amelyet három évi Rómában való tartózkodása alatt különösképen megkedvelt, kutatásának tárgyává tegye, a reá vonatkozó irodalmat áttanulmányozza és alapos munkájának eredményét önálló műbe foglalja össze.

Előttünk fekszik a 10 iv terjedelmű kötet, amelynek már külső formája is ámulatba ejt. Szinte kételkedni akarunk abban, amihez kétség nem férhet: a nyomdatechnika itt helyben, a kis város légkörében teljesen tökéleteset alkotott.

A mű tartalmához képest a külső is túllépi a provinciális hatást; nincs oly fővárosi nyomda, amely az „Egyházmegyei Könyvnyomda”-val felvehetné a versenyt és amely előkelőbb formába tudta volna öltöztetni a becses munkát.

A szerző bensőséges szeretettel csügg tárgyán s ez a szeretet kíséri a műnek első betűjétől az utolsóig.

Legnagyobb érdeme az önállóság. Nemcsak összegyűjti a szakírók véleményét, de azok közül kijelöli a helyes utat követőket, sőt a neves szakírókkal szemben is önálló véleményt alkot s e véleményt nyíltan ki is nyilvánítja.

Előadása világos, még azok előtt is könnyen érthető, akik hasonló irányu munkát olvasni nem szoktak, amit elősegít azzal is, hogy a latin idézeteket majdnem kivétel nélkül magyar fordításban is adja s ezzel ama kis számu uttörők közé áll, akik a változott viszonyokat felismerve, művüket ez uton is igyekeznek közkinccsé tenni.

Szerző a művet régészeti tanulmánynak nevezi, de nemcsak az, mert ismerteti a Szent Ágnesre vonatkozó legendákat, a forrásokat kritikailag feldolgozza, bepillantást enged abba a korba is, amely tárgyával határos, az egész munkának háttére Szent Ágnes és templomának története, amihez felhasználja a régészeti adatokat is.

Mint régész nem elégszik meg az adatok és tények száraz megállapításával, előadása magasztosultáé válik ott, ahol tárgyának nagyszerűsége magával ragadja, de magával ragad bennünket is, aminek igazolásására a szerzőt szösz szerint idézem:

„Valahányszor ebbe a templomba leszállottam, a Vesta szüzek fórumi házában csipkerózsával szegélyezett mélységes vízei jutottak mindig az eszembe, amelyek az idegenből Rómába szakadt Dioscorusok, Castor és Pollux templomának fenséges korinthusi

polcra nem tehetik, — haza küldik. De nem őrizetlenül. Elkíséri őket az ilyen iskolák egyetlen belső előzője: a paragrafus fegyelem, amely előtt nincs gyermeköröm, nincs gyermektemperamentum, hanem csak szigor, amely a gyermeklélek meg nem értése hiányában legtöbbször alakoskodókat, savanyodott kedélyű fiatal öregeket nevel.

A háború után új korszak hasad. Ez majd az iskolákat is reformálja. Már jelzik az alapelveket s azt látjuk, hogy minden törekvés a tanulók s általuk a szülők javát keresi. Reméljük, hogy az új rendszer nem tűri hivatal-iskolákat, amelyek nem kapcsolódnak a szülői házhoz s az élethez. Nem tűri egyik fajta iskolában sem a türelmetlen, ideges, gyermekgyűlölő munkásokat, akik csak iskola megünasának, életirányok kizökkenésének, sok-sok szülői keservnek okozói.

Életbe látó iskoláké a jövő, melyben — hála Isten — nemcsak azok boldogulnak, akik az iskola mértéke szerint kiválóak. Az élet igen sokszor széjjeltépi az ilyen bizonyítvány-értéket, s viszont szép jövővel boldogítja azokat, akiket iskola terhének minősítenek. Mert jellem, becsületesség, erkölcsösség s későbbi nekifejlődés kevésbé tudósokat is ékesíthet.

Jó szülők gondos, erkölcsös munkája segítsen az iskolának; jó iskolák, jó tanítók lelkes buzgalma, fokozott akarata ne csak fényes elméjű, hanem erkölcsben is állhatatos, hazafias, munkaszerető nemzedéket neveljen: akkor erős, műveltségben diszló, gazdag és boldog lesz a magyar jövődjé.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázat. Bakonygyirő r. k. hitközségben helyettes tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés havi 80 kor. és lakás, teendői a mindennapi és ismétlő tanuló tanítása. Nők is pályázhatnak. Pályázati határidő **szeptember 20.** Utiköltség nem térítetik meg. Bakonygyirő, (u. p. Bakonyzent-lászló.)

Pályázat. Karád (Somogy) róm. kath. elemi népiskolánál a tanév végéig helyettes férfitanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése: hit-

községtől havi 50 kor., államségélyből havi 50 korona. Butorozott szoba fűtés-tisztogatással. Lakkbérpótlék egy évre 60 kor., kertpótlék 20 kor. Esetleg véglegesítés. Tannyelv: magyar. Pályázati határidő **szeptember 23.** Az állomás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.*

Pályázat. Csehbánya kántortanítói állására pályázat hirdettek. Határidő **szeptember 28.** Választás **szeptember 29-ikén.** Javadalma: lakás 2 szoba, konyha, melléképületekkel, házikerttel; készpénzben, ingatlanban, szolgálmányokban államségellyel törvényszerű. Kötelességei: a mindennapi és ismétlő iskolások nevelése, oktatása; kántorság teljesítése; „Gondviselés”-egyleti tagság. Tannyelv magyar, kántorság német. Oklevéllel és egyéb okmányokkal felszerelt kérvények a **városlódi plébániára** küldendők. (Veszprém m.)

Pályázat. Buzsák (Somogy vm.) róm. kath. iskolához helyettes tanító kerestetik. Fizetése: 800 korona és 240 korona lakbér egyenlő havi részletekben a hitközség pénztárából. Kötelessége a kijelölt tanteremben tanítani és a leánygyermekket heti 2 órában kézimunkára oktatni. Az állás **okt. 1-én** elfoglalandó. Kérvények **szept. 23-ig** a buzsáki r. kath. iskolaszékhez küldendők.

Városi közgyűlés.

A szerdai városi gyűlés a polgármester bejelentéseivel kezdődött. Már mult számunkban megírtuk, hogy **Rupprecht** Tasziló 1500 koronát adományozott hadiárvánknak s vak katonáknak. Polgármesterünk bejelentette, hogy a főispán ezt az egész összeget Veszprém városnak juttatta.

Az egész város tudja, a polgármester még is kötelességszerűleg bejelentette, hogy városunkba erdélyi menekültek érkeztek s érkeznek. Fájdalmukkal a város közönsége együtt érez s meleg rokonszenve csak buzditólag hat hazafias kötelességérzetére, mely a nemeslelkű segélyezésben, testvéries fogadásban máris jelentkezett. A képviselőtestület a város vezetőségének jelzett intézkedéseit tudomásul vette s bizalommal várja, hogy további intézkedéseiben is a város polgárságának jó szívét, részvevő lelkületét példázataja.

A rendes, egy pontból álló tárgysorozatot, hármas interpelláció előzte meg. Mindegyiket **Kletzár** Miksa intézte a polgármesterhez. Azt kérdezte, hogy a polgármester a) hajlandó-e megcsináltatni a Csermák-utcát? b) Hajlandó-e a Pázmány-utcából

sürgősen eltávolíttatni az „éjjeli mulató”? c) Miért nem terjesztette fel interpellálónak felebbezését — melyet a villamosszabályrendelet ellen még f. évi január 13-án beadott — a vármegyei törvényhatósághoz? Az interpelláló bocsánatkéréssel kezdte, hogy e komoly, válságos napokban ilyen házi kérdéseket hoz szóba. S az összenyomás — tagadhatatlanul — csakugyan az volt, hogy a panasztolt dolgok megoldását az interpelláció nem hozta közelebb. Mert hiszen a menekültek száználmas sorsa az egyre megnyugtatóbb jelenségek dacára is Erdély veszedelmét, a románok magyarvérszűitő, áruló támadását vetítette a képviselők szemébe él s ilyen lelkiállapotban a város életét különös módon nem befolyásoló ügyek boncolásába nem szívesen, vagy legalább is nem türelmesen mélyednek el.

Elismerjük, hogy a villasornak s mögöttes részeinek fontos érdeke a hozzáférést megkönnyítő jó utca. Ilyen lenne a már szóbelileg régen javított Csermák-utca. Az meg már nemcsak ennek a városrésznek, hanem az egész városnak érdeke, hogy az „éjjeli ház” e szépen fejlődő s gyermekkel bőven megáldott városrészből az erkölcsiséget nem, vagy talán kevésbé vesélyezettető városrészbé helyeztessék. Mert a közérköcs nem kerületi, hanem városi érdek, amelynek magasztos ügye megérdemli a polgármester ambícióját s a tanács jóindulatu törekvését.

És mégis, úgy gondoljuk, hogy ezek a kérdések most nem állíthatók annyira előtérbe, hogy még az ezeknél is fontosabb, a városi vezetők minden idejét s buzgalmat inkább elfoglalható ügyeknek elibe vágjanak s esetleg azokat késleltessék. Mert ha komoly okok akadályozták az eddigi megoldást, ezek az okok a háború alatt semmi esetre sem javultak, sőt a városi háborús közizgatás, közéletkezés s hasonló ügyek elégséges ürügyül említhetők föl az elhalasztódást illetőleg.

De viszont az is bizonyos, hogy a „háború” sem lehet elégséges ok arra, hogy a város vezetősége minden dolognak késleltetését, elhagyását azzal megindokolhassa. S így bizonyos, hogy a háboruval éppen nem lehet megindokolni a veszprémi utcák egy részének minősíthetlen állapotát, mert azok már annakelőtte is rosszak voltak s ez a kétesztendő „rá nem érés”, fontosabb dolog

szolopokból képzett, árván égnek meredő sarkát tükrözik le. Valami csodás mélységet s ebben korunknak idegen, de sejtelmességében is fenséges és tisztelet-parancsoló gondolatot lehel sz. Ágnes szentéye is, amely köré lehetetszerű csipke finomságával a történelemnek emlékei, a kultusznak és művészetnek kincsei fonódnak. Meglep és borongós érzéseket kelt külső összevisszaságában, elhagyatottságában; elbájol és lebilincsel belső, befejezett harmóniájában — akárcsak Michel-Angelo érdes felületű szobrai.”

Akiben a hivatottságnak és rákészségnek teljes mértéke mellett tárgyának annyira mély szeretete él, az csak érdemes munkát alkothat, amelynek egyetlen kritikája az a köszönet, amellyel szerzőnek tartozunk.

Hálásan kell báró **Hornig Károly** bibornok páspók ur Ó Eminenciájára gondolnunk, aki az úgy belső tartalmában, mint külső megjelenésében magas nivón álló műnek kiadója s akinek támogatása nélkül irodalmunk egy becses kötettel lenne szegényebb.

Utolsó szavam egy kérelem, amiben azt hiszem igen sokan egyet értenek velem. A szerző legközelebbi tanulmányához városunknak, a magyar királynők városának multjából válasszon tárgyat. A régi nagy multnak töredékei még szanaszét vagy elrejtve hevernek, egész halmaz okmányunk kritikailag feldolgozva nincsen, a szerző hivatott arra, hogy azt a barázdát, amelyet nagy névű irodalmi elődök törték, tovább művelje. *Rhé Gyula.*

A proféta hív.

írta: **László Zoltán.**

V.

— Érdekes alak. Néha bejön hozzám kávéra. Azt mondja nyolcvan éves, de nem idevaló. A szerbverő Abdul Kherin basa csapatival jött át Mezőpóliánból. Ő is ott született valahol Arabiában.

— Hisz Te nem beszélsz se törökül, se szerbül, hogy értetted meg?

— Van az embereim között egy cigány, egy akasztani való gazember, az a tolmácsom, beszél a világ minden nyelvén.

Végre odaértünk az öreg hodzsához. Észre sem vett bennünket, annyira belemélyedt a sas nézésébe. Szinte megjéjdt, amikor a vállát megkopogtattam:

— Szallam alejkum, hodzsa! Allah áldja meg lépéseidet és a proféta hosszúra nyújtja meg éveid számát.

— Bezzell, effendum! — háláimodott.

— Miután a főhadnagy ur nem tud veletek beszélni, hát lejöttem én, hogy megkérdezzek, miért van ez a nagy izgatottság itt a falu népénél? Te vagy a papjuk, tudnod kell.

— Hát nem látod, effendum, ott a magasban azt a szent madarat?

— Látom. Egy gavrán az!

— Masallah! Nem gavrán (balkániaiak így nevezik a vadászólymot) az, hanem el bűdzs, a proféta szent madara!

— Errefelel nincsenek sasok, öregem.

— Tudom. Éppen azért csodálatos el bűdzs megjelenése.

— Hová való vagy?

— Én Arabisztánban születtem. Az Abdul Kherim basa csapatainál voltam tábori-hodzsa, úgy maradtam aztán itten.

— Arab vagy?

— Az, uram!

— Mi van el bűdzs-zsel? Szeretném tudni miféle csodát jelentene.

— Hát tudod, amikor a proféta a sivatagban járt és bőjtölt, hogy annál tisztább lélekkel fogadhassa Dzsabriel arkangyalait, midőn a szent Kurán verseit hozta Alláhtól, az őrdög megkísértette. A források elapasztotta és a datolyafákat elpusztította. A proféta majdnem éhen halt és a sejtán aranytálon finom ételeket és jó borokat tartott eléje. De Mohammed álhatatos maradt és elkergette a kísértőt. Az éhségtől aztán összerogyott és úgy várta a megváltó halálát. Ekkor azonban zajt hallott a feje fölött s fölínézve meglátta el bűdzsöt a sivatag légkirályát, aki egy kosár datolyát és egy kancsó vizet hozott a profétának. Mohammed megáldotta a madarat, mondván: itt fogsz továbbra is élni a sivatagban, mert Allah úgy rendelte, de ha egyszer az iszlám bamba kerül, el fogsz reptülni a világ minden részébe és jelenléted tudatni fogja az igazhittel, hogy Allah hívja népeit. Nagy időknek, nagy eseményeknek te leszel az előhírnöke.

— Szép legenda! De a Koránban nem olvastam.

— Nem is olvashattad effendum, mert nincsen benne. Csak mint szent hagyomány él a muzulmánok ajkán. Egy hónap előtt erre járt egy hakavati és hírül hozta a dzsihadót. Elmesélte, hogy fent a kaukázusi havasok fölött, ahol igazhita cserkeszek laknak, szintén látták el bűdzsöt, sőt Perzsiában, Kurdisztánban és Indiában is. Útott a nagy óra! Már akkor kihirdettem a me-

is van" s egyéb elsőbbségi ügyek csak rontották. Teljesen elrontották. Milyenre elrontották, hogy helyrehozásuk tetemes munkát, anyagot s költséget igényel. Már bizony a háboru dacára is lehetne utcákat javítani. A háboru alatt is lehetne nagy közlekedést lebonyolító hidakról gondoskodni.

Ha a polgármester ur végigmenne pl. a közel eső Jeruzsálem-utcában s meglátná — különösen a Nagy-féle ház előtt a gyalogjárót s az egyébűtt is kötőmeggel vigyorgó teljes pusztulást, nem hinné el, hogy ez az utca veszpremi utca.

Pedig a két ellentétet, t. i. kisebb ügyek sürgetését, illetve azoknak háborus elmellőzésését szépen össze lehetne egyeztetni. A város *lehetőleg* iparkodjék beváltani ígéreteit. Ha hosszabb időközökben is, mégis csak csináltasson meg egy-két utcát. Amennyit csak lehet. Ha nagyon akarja, kap hozzá erőt. Ha azután azok, akik várva-várnak, azt látják, hogy mégis csak történik valami s a rossz utcák dolga a mérnöki látogatásnál kissé odább gördül, türelmesebben várják, míg reájuk is sor kerül.

Sok idegen jár köztünk. Ne emlegethessék szüntelen rossz utcáinkat. S még más szempontot is tekintsünk. Nagyon drága a cipőtalp. Sőt ma-holnap, dacára a bőrközpontnak, nem is lesz. Pedig ezek a rossz utak még több cipőt és talpat követelnek. Felnőttöl is, gyerektől is. Szánja meg a polgármester ur a kevés cipőjű embereket s csináltasson nekik jobb utcát. A cipészek talán neheztelnek e miatt, a sirva talpalatők serege azonban holtáig áldani fogja.

Szívesen hallottuk, hogy a polgármester mindhárom interpellációs kérdésre vonatkozólag megindokolta a késedelmet. Kijelentette, hogy a Cserhát-utca javításának halasztását épen nem az Ujtelep iránt neki tulajdonított animozitás okozta. Uj tervek készültek, közben a munkaerő is kifogyott. Mihelyt e hiányok pótolhatók, az utjavítás is elkészül. Azt is megígérte, hogy háboru után az említett ház eltávolításáról is gondoskodik. A halasztás nem az ő műve, hanem a közönségé, mert minden városrész küldöttségileg tiltakozik az odahelyezés ellen. A fellebbezést is felterjeszti illetékes helyre, mihelyt módjukban lesz, hogy a tanácsnak a szabályrendelet alkalmas voltát támogató nagyon terjedelmes mellékleteit elkészíthetik.

Az interpellálás s a válaszolás nem történt

csetben, hogy várjunk, figyeljünk, el bűdzs ide is el fog jönni...

A sas tényleg ott kóválygott fejünk fölött, mindig lejjebb és lejjebb ereszkedett. Gyönyörű látvány volt, a főhadnagyban s bennem is fölébredt a vadászszendevély. Winchesteremmel el sem téveszthetném. Ritka vadászszákmány, a Balkánon, ezernyi kilométer távolságból hazájától egy remek példányú el-bűdzsöt löni, olyan alkalom, amilyen nem akad egy hamar.

— János hozd le a puskámat, — kiáltotta a főhadnagy.

— Ne bántuk! A mohamedán legenda szentnek tiszteli a sivatagi keselyűt és ha mi most lepuffantjuk, megátkoznak bennünket.

— Mi nem vagyunk muzulmánok. Katonai parancsnok én vagyok s a keselyű ragadozó madár, tehát kötelességünk pusztítani.

— Nem lehet. Számolnunk kell a mohamedán néplelekkel és azzal a ténnyel, hogy velünk vannak, együtt küzdenek velünk Anglia és zsoldosai ellen. Meg kell becsülnünk, hogy izlamita népek velünk gyaurokkal harcolnak, holott öbített kézzel nézhetnek az épületes látványt, mint marcangolják egymást szíjjel keresztény nemzetek a keresztény kultúra és civilizáció nagyobb dicsőségére. Becsületes szövetségeseink hitéhez tartozik az a sas, ne bántuk tehát a madarat, amely naiv néphit szerint a dzsihádot jelzi. Hátha az a madár jelzi a mi diadalunkat is, hisz ez madár nem más, mint turul. Turul-legenda van a mi népköltészetünkben is. Látod mennyire rokonszám velünk a fők is, a turáni közös bölcső. Ott el bűdzs, náhánk a turul!

E pillanatban a sas egész közel lebegett fejünk fölött, aztán hirtelen, mintha nyilból lőtték

bizonyos izgalom nélkül. Sőt az interpelláció nemcsak a polgármestert; hanem a főügyészt s a főjegyzőt is felszólalásra készítette. — Mindhárom burkolt gyanúsítást láttak u. is a felszólaló ténycsoportosításában. Különösen pedig abban a megjegyzésében, hogy interpelláló a villanytelep átvétele után, a városi főtisztviselőknek jutalmat megszavazó közgyűlés napján az akkori városi mérnök közvetítésével ígéretet kapott a Csermá-uica rendezésére. Ebből — szerintük — az a következtetés vonható, hogy a városi tisztviselők érdekszálakkal keresték a képviselők jutalomosztó szavazatát. — Ezt a látszatot s a — szerintük — benne rejlő gyanúsítást visszautasították.

Kletzdér Miksa azonban kijelentette, hogy senkit sem gyanúsított s ez nem is volt szándékában. Csak a tényeket sorakoztatta. Erre aztán az izgalom is eltűnt. Ha csak a főügyésznek az a kijelentése nem kelt az Ujtelepen visszatszést, hogy a város igenis *animozitással* viseltetik e városrész iránt, mert a vízvezeték fertőzését félti tőle. (Ez a vád nem akkor született, mikor a kettős villasor épült. Hol vannak ezek a Fejesvölgytől! Akkor hallottuk először, mikor a Fejesvölgy felett a ref. egyház telkét parcellázták. A város nem is adott építési engedélyt a vízvezeték feltétele miatt. Fellebbezésre azonban felsőbb fórum az építetők javára döntött. Pedig csak nem tette volna, ha a vízvezeteki források inficiálása bekövetkezhetné.)

A tulajdonképeni tárgy a városi tisztviselők beszerzési előlegének megállapítása s utványozása volt. A vonatkozó miniszteri rendeletet dr. *Horváth* Béla főjegyző ismertette s a bizottságok hozzájárulásával készült javaslatot elfogadására ajánlotta. Beszerzési előleget kapnak mindazok a városi tisztviselők, alkalmazottak, altisztek, szolgák, akik a hadi-drágasági segélyre igényt tartanak, továbbá a városi kórház, villamostelep, vízvezeték, városi gazdaság tisztviselői s egyéb alkalmazottja s végül a díjnokok. Az első csoportba tartozók előlege 14.656 korona. Ezt megtéríti az állam. A tisztviselők s a többiek visszafizetik a háborus segélyből november 1-től kezdve tizenkét hónap alatt. Az arány a háborus segélynek, 30—40—50 %-a aszerint, amint családfőként, gyermektelen házaspár vagy nőtelen alkalmazott kapja. A kórházi s üzemi személyek háborus segélye 15.002 korona,

volna ki, felrepült a felegek közé és eltűnt szemünk elől.

A muzulmánok hangosan kiáltották: Allah-hu; a hodza a földre vágta magát s Mekka felé fordulva imádkozta el az első szúrát, a szent Fátáht: — Allahnak az irgalmasnak, a könyörületeseinek a nevében...

Mi is összenéztünk a főhadnaggyal, aztán csöndesen, szólanul eltávoztunk.

Allah közelségét még egy atheistának is meg kellett volna éreznie.

Este a tiszti étkézdében olvastuk a rádió-állomás jelentését, hogy az angol-francia sereg a Dardanelláknál katasztrófális vereséget szenvedett. Önként eszembe jutott el a bűdzs.

Repülj turul tovább s hirdesd a népeknek, hogy turáni nemzeteket nem lehet kiirtani, mert azokat Hadúr védi!

GONDOLATOK.

Rossz kormány az, melytől nem reménylenek a jők és nem félnek a gonoszak; valamint szerencsétlen előjáró az, kinek csak alattvalói vannak és nincsenek hivi.

A jó kormányzashoz bölcsesség és erkölcsi méltóság kívántatik.

Ha valamely társaság saját törvényeit megveti akkor vagy ezen törvények rosszak, vagy ama társaság nagyon megromlott.

A szegényeket gyakran a gazdagok szivtelensége teszi gonoszakká; szeretni kell a szegényeket és segíteni, akkor jó emberek maradnak.

a beszerzési előlegüket tehát ez után kapják, az előbbi %-ok szerint.

A díjnokok előlegét, illetve megfelelő beszerzési segélyt a tanács utalja a közgyűlés megbízásából, de csak azoknak, akiknek alkalmazása állandóbb jellegű, családi s vagyoni viszonyaik miatt erre szükségük van s akik háborus segélyükből előreláthatólag ezt visszatéríthetik. A nem állandó jellegű alkalmazottaknak, ha a pénzelőleg hasznos felhasználásához kétféle férne, a tanács természetben való segélyt utalhat ki. A közgyűlés az előterjesztést elfogadta s a megfelelő összeget utalványozta. (+)

Alispáni jelentés.

Dr. *Véghely* Kálmán alispán a szept. 11-iki megyegyűlés elé terjesztendő jelentésében részletes tájékoztatást nyújt a máj. 15-től aug. 15-ig teljesített vármegyei közigazgatási munka eredményéről. Az érdekes és tanulságos jelentést — kivonatolva — a következőkben ismertetjük:

„A végzet által reánk zúdított, ádáz ellenségek részéről tervszerűleg, gonoszul előkészített világháboru, mely ezredéves létünket szándékolja megsemmisíteni, immár a harmadik gazdasági évben is folytatódik.

Telve nyugodt öntudattal, erős hittel a végső, igazságos és jobb jövőt biztosító győzelemben, mi, az itthonmaradottak, a magunk részéről is mindent elkövettünk, úgy mint az előző időszakokban, hogy a várva-várt győzedelmes béke elkövetkezését tőlünk lehetőleg előmozdítsuk.

Közigazgatás.

Vármegyénk tisztviselőit, úgy a központban, mint a járdásokban, valamint a közigazgatás minden tényezőjét a városban és a községekben is ugyszólván teljesen a hadsereg kiegészítésének, a hadbavonult katonák szükségletei előteremtésének ügye, de méginkább a lakosság élelmezésének, a termés learatásának és betakarításának biztosítása vette igénybe. Nagy odaadással, legjobb tudásukat, hazafias buzgalommal, fáradtságát nem ismerő tevékenységgel végezték ezen nemes feladatukat és örömteljes megnyugvással jelenthetem, hogy fáradtságos munkájukat siker jutalmazta.

A pótszemléket május 16-tól június 24-ig az egész megyében megtartották és teljes rendben jó eredménnyel fejezték be. A m. kir. honvédelmi miniszter az 1877—1866. évig bezárólag született népfelkérésre kötelezettekre vonatkozólag a III. népfelkérő bemutató pótszemle megtartását elrendelte. A pótszemlék az egész vármegye területén aug. 29-én kezdődtek és szept. 21-én fejeződnek be.

A bemutató szemlék elnöki tisztének teljesítésére azon helyekre, ahol nagyfokú hivatali elfoglaltságunk miatt sem én, sem pedig törvényes helyettesem, a vármegyei főjegyző meg nem jelenhetünk, törvényhatósági bizottsági tagokat kértem fel, és pedig Devecserbe Beck János devecseri takarékpénztári igazgatót, Eynyinger dr. *Mihályffy* József enyngi ügyvédet, Pápa városába és a pápai sorozó járásba pedig *Baranyai* Zsigmond pápai ügyvédet.

A hadbavonultak gyámolítás nélkül maradt családtagjainak segélyezése körül a panaszok most már nagyon szórványosan merülnek fel. A feleket minden egyes alkalommal meghallgatom, ha panaszuk a községi előjárdóság ténykedése, avagy mulasztása ellen irányul, őket az illetékes felettes hatósághoz: a járási főszolgabíróhoz utasítom. Ha azonban, — ami ritkán előfordul eset — ügyüket az illető főszolgabíró nem intézte el, vagy panaszukat meg nem hallgatta, akkor bemonadásukat jegyzőkönyvbe vételem és az ügyet elintéztetem.

Ritkán ugyan, de sajnos, mégis előfordult, hogy legtöbbszörre olyanok, akik hadisegélyre igényt nem bírnak, illetékes hatóságukat elkerülve,

illetéktelen helyekre, még utcai lapokhoz is fordulnak panaszaikkal. Ha ilyen esetek tudomásomra jutottak, minden egyes alkalommal szigorú vizsgálatot indítottam, amelyek mindig a panaszok alaptalan és igazságtalan voltát igazolták be.

Gazdasági ügyek.

A mezőgazdasági munkaerők ezen időszakban a nagymérvű katonai behívások miatt még inkább kevesbedtek. A megélhetési viszonyok is az egyre növekvő drágaság és az élelmiszerek beszerezhetőségének korlátozása következtében folyton rosszabbodtak. A vármegyei gazdasági munkabizottság és magam is minden lehetőséget elkövetünk, hogy a lakosság megélhetése és a termés betakarítása kellőképp biztosítható legyen.

A gazdasági intéző bizottságok munkájának megkönnyítése érdekében elrendeltem, hogy az asszonyok, a munkabíró fiúk és leányok, továbbá az aratási és egyéb mezőgazdasági munkához értő cselédek a gazdasági intéző bizottságok által a szükséghez képest mezőgazdasági munkák végzésére kirendelendők.

Elrendeltem továbbá, hogy mindazok, akik hadisegélyben részesülnek, ha ezzel családfenntartói, ügyerkölsői, mint gazdasági kötelességeiktől el nem vonatnak, júliusban és augusztusban a szükséghez képest mezőgazdasági munkát tartoznak végezni.

Felhívtam a községi (város) gazdasági intéző bizottságok elnökeit, hogy a rendelkezésre álló kézi és fogatos erők figyelembe vételével az elvégzendő gazdasági munkák rendjét kellő körültekintéssel terszerűen állapítsák meg, mert a mezőgazdasági munkák zavartalan végzésének kétségtelenül igen nehéz feladata csakis így lesz megoldható. Figyelmeztettem egyidejűleg őket, hogy egy B. M. rendelet alapján a nagybirtokosok munkásai és cselédsége a kisbirtokosokhoz, ezek viszont a nagyobb birtokosokhoz aratásra kirendelhetők oly módon és sorrendben, ahogy azt a beérés lehetővé teszi és úgy, hogy a termény learatása mindenütt biztosítható legyen. — Utasítottam a helyi gazdasági bizottságok elnökeit, hogy a felmentettek munkáját állandóan szigorú ellenőrzés alatt tartassák.

Az illetékes legfőbb három katonai tényező a termés biztosításának döntő fontosságát teljesen méltányolta, mindazokat a gazdákat és kisbirtokosokat, akik most katonai szolgálatot teljesítenek és akik nélkülözhetők, az aratás idejére szabadon engedte. Ezen szabadságot katonák kötelesek voltak a községi (városi) gazdasági intéző bizottságoknál jelentkezni és saját sürgősebb munkájuk elvégzése után e bizottság rendelkezése szerint az aratási munkáknál dolgozni.

A munkások iránti kérvények alapján hétről-hétre kértem a honvédelmi és földművelésügyi kormánytól a szükséges munkaerőket. A kért számok negyed-ötöd részében nyert katonai munkásosztásokat, internáltakat, galíciai munkásokat és kis számban németországi orosz hadifoglyokat célszerűen és igazságosan a törvényhatóság gazdasági munkabizottsága osztotta föl.

Gondoskodtam külön-külön kiadott rendeleteimmel arról is, hogy az orosz foglyoknak utóbbi időben gyakoribbá vált szökéseit lehetőleg megakadályozzák.

Az aratási, betakarítási, sőt részben a cséplési munkákat is a vármegye egész területén zavartalanul, itt-ott nehezebben bár, de sikeresen befejezték. Közérő kirendelésére és a személyes szolgálat igénybevételére csak egy helyen volt szükség, ahol az ellenszélgyökökkel a munkát csendőri asszisztencia mellett, de mégis elvégeztettem.

A vármegye lakosságának listével való ellátása az 1915—16. gazdasági év utolsó 3 hónapjában is általában fennakadás nélkül történt. A balatonvidéki 5 fürdőhely közönségének listászkésítését külön biztosítottam és kielégítettem.

A fémtárgyak beszolgáltatása ezen időszakban megkezdődött. A lakosság úgy a városokban, mint a falvakban még a hivatalos requirálás megkezdése előtt igazán elismerésre méltó belátással és hazafias áldozatkészséggel sietett háztartási fémtárgyait a haza oltárára beszolgáltatni.

Muzeum.

A vármegyei muzeumépület építkezési munkálatai a háború kezdete óta szüneteltek. A sürgős befejezés a további anyagi károk elkerülése végett szükségessé vált. Előterjesztésemre a honvédelmi miniszter Csomay Kálmán építési vállalkozót 3 havi időtartamra a tényleges katonai szolgálat alól ezen építkezési munkálatok vezetése céljából azon feltétellel mentette föl, hogy a muzeumépületet az egyesület üdülőház céljaira rendelkezésre bocsájtja. A muzeumi bizottság kimondotta, hogy az épületet katonai üdülőház céljaira átengedi, azon feltétellel, hogy oda a helybeli r. kath. főgimnáziumban elhelyezett lábadozó osztag helyeztessék át.

Ha azonban a háború az építkezés tartama alatt véget érne, avagy a lábadozó osztagnak oda való áthelyezése bármi más ok akadályozná, az építést véglegesen befejezik és az épületet a muzeum céljaira átadják.

Csomay Kálmán építési vállalkozó a kész anyagot régi árban bocsájtotta rendelkezésre s kijelentette, hogy ő az építés tovább vezetésével járó saját munkájáért semminemű költséget fel nem számít.

Cigányügy.

A világháború vérzivatarát kellett megérintnünk, hogy a cigánykérdés megoldása megkezdessék. A belügyi kormány május 17-én kelt rendeletével elrendelte, hogy a kőbor cigányokat az ország egész területén június 5—15-ig terjedő időben meglepetésszerűen illetőségi helyükre való toloncolás végett egyszerre előállítsák. Ez az egész országban meg is történt, lovaikat, kocsiikat elkobozták, a meghatározott katonai parancsnokságoknak átadták, a férfiakat 18—50 éves korukig szemlebizottságok elé állították, az alkalmasokat besorozták, az alkalmatlanokat pedig az öregebb férfiakkal, asszonyokkal és gyermekekkel együtt internálták és nyilvántartási lappal ellátva hatósági ellenőrzés alá vették, a 7 éven aluli gondozatlanul talált gyermekeket pedig az illetékes gyermekmenhelyekben elhelyezték.

A vármegye területén mintegy 120 ilyen kőbor cigányt találtak, akiket az illető kijelölt községekben internálva őriznek.

Ügyforgalom.

Az alispáni iktatóba érkezett 8308 darab. — A kihágási iktatóba érkezett 202 darab. — Központi választmányi iktatóba érkezett 13 darab. — A közigazgatási bizottsági iktatóba érkezett 452 drb. — A vármegyei árvászekhez érkezett 6018 drb. — A vármegyei tiszti főügyészhez érkezett 266 drb. — A vármegyei tisztviselők tevékenységét a számonkérőszéki jelentés tünteti fel.

Közegészség.

A vármegye területén az elmúlt évnegyedben a közegészségügyi viszonyok általánosságban elég kielégítőek voltak.

Hevenyfertőző betegségek szörványos eseteinél, valamint a járványoknál is a kivihető egészségügyi intézkedéseket fogantatosították, bár a közegészségügyi szolgálat a nagy orvoshiány miatt igen nagy nehézségekbe ütközik.]

A köztisztasági állapotok elég kielégítőek voltak. Ott, ahol ebben az ügyben panasz történt vagy mulasztást tapasztaltak, a kellő intézkedéseket megtették.

Különbös gondot fordítottak a piaci árucikkek és a közhelyeken kímélt étel- és italneműek gyakori vizsgálatára. Elismerést érdemlnek e tekintetben Veszprémváros közegészségügyi és rendészeti faktoral.

A vármegye területén levő kórházak jóformán mind telve voltak legfőként sebesült és beteg katonákkal. Azoknak vizsgálatánál sehol mulasztást vagy panaszt nem tapasztaltak.

Termés.

A mezőgazdasági helyzet egész az aratásig és cséplésig általában biztató képet nyújtott, sajnos azonban, a cséplési eredmények a legtöbb helyen csalódást hoztak a gazdák számára. A gabonák általában szemre rosszabbul fizettek, mint azt remélni lehetett és a minőség is kívánni valót hagy maga után. Általában gyenge termésedényekkel számolhatunk el, kivéve a zabot, amely a 4 gabona féle között még a legjobb termést adta.

A hosszan tartó száraz időjárás azonban igen hátrányos volt a kapás növényekre, különösen pedig a tengeri fejlődésére nézve. Legtöbb helyen, főleg az enyingi járásban, a tengeri nagyon későn volt csak elvethető és ezen későn vetett tengeri táblákat vetette vissza a szárazság, míg a korábban elvetettek fejlődése eddig meglehetősen.

A burgonya és a többi kapás növény is sinyli a szárazságot.

A takarmánytermés jól sikerült és a rétek, valamint a mesterséges takarmányosok úgy mennyiségre mint minőségre is jó termést adtak, a sarju azonban gyengén fizet.

Gyümölcs-termés, a dió kivételével, ugyyszólván semmi sem volt.

A munkásviszonyok a lefolyt 3 hóban természetesen állandóan rosszabbodtak és a nyári gazdasági munkák csak a legnagyobb erőfeszítés mellett voltak elvégezhetőek.

Az állatok folytonos emelkedése különösen a sertésnél volt észlelhető, úgy hogy most már valóban kívánatos az, hogy a sertés árak maximumáról kiadott kormányrendelet valóban eredményes is legyen*.

H I R E K.

— **Adomány.** Peller Pál prélátus-kanonok az építendő Anna-templom építési alapja javára újabbán ismét *kettő ezer* koronát adományozott.

— **Az Oltáregyesület és a menekültek.** A veszprémi Oltáregyesület a tagok kívánságára az erdélyi menekültek segélyezésében kívánja kivenni a maga részét. Ez érdekében az egyesületi választmányt hétfőn délután fél hatra összehívják, ahol a további teendőket felelt határoznak.

— **A Vörös Kereszt Egyesületből.** A Vörös Kereszt helybeli fiókjára a múlt pénteken Hunkár Dénes főispán elnöki utasítással a menekültek ügyében értekezletet tartott. Dr. Csolnoky Ferenc indítványára elhatározták, hogy a mozgalomban igénybe veszik a hőliegy tevékenységét is. Gyűjtési fogak, ruhákat készítenek s egyáltalán az ő tevékenységüknek megfelelő munkakört biztosítanak számukra.

— **Beírás a főgimnáziumban.** A helybeli főgimnáziumban a beírás szept. 29. és 30-án, a „Veni Sancte” pedig okt. 1-én lesz. A rendes tanítás okt. 2-án kezdődik.

— **Az erdélyiek.** A váratlan s kivédetlen oláhbetörés szerencsétlen áldozatai előzőnölték a Dunántúlt. Kijutott belőlük Veszprémnek is. Ez idő szerint 384 menekült van városunkban. Városi és megyei hatóság s jótékony társadalmi intézmények gondozzák őket. Múlt vasárnap Kránitz Kálmán felsz. püspök elnöklésével népes értekezletet foglalkozott elhelyezésükkel a városházán. Megállapodás szerint egyelőre tömegesen helyezték el őket iskolákban, ovodában, zárdákban. A város hat kerületében a városi képviselők írták össze az áras s átengedhető butorozott lakásokat. Ha az összesírt befejezik, a kisebb családokat megfelelő magáncsaládok körében helyezik el. A város egyelőre segélyösszeget osztott ki közöttük. A napokban társadalmi gyűjtés indul meg érdekükben. A gyűjtést a nögyelet tagjai végzik. Állandó élelmiszerek részint készpénz-kiosztás, részint népkonyhák elállításával történik. A tehetősebbek maguk is járják

fenn magukat s családjukat. A város mindent megtesz, hogy segítségével, gondozással, figyelmes bánással feleltesse velük a számkivetés keserveit. Sok menekültet helyeztek el Pápán is s a vármegyei-községekben is. Ők is kéri, mi is kériük a Gonoviselet, hogy szomorú sorsuk sötét éjszakájára minél előbb a boldog hazatérés derűs hajnala hasadjon. A Dunántúli menekültek egy részét a balatonparti fürdőhelyekre vitték. *Óvdi* Ferenc dr. ország. képviselő, mint a Balatoni Szövetség elnöke, kilencven villát ajánlott fel a menekülteknek.

— **Beírás, pótló- és javító vizsgálat.** A *felsőkereskedelmi iskolában* a pótló- és javító vizsgálatok szeptember 26-án d. e. 8 órákor kezdődnek, a beírások pedig szept. 27-én az alsó, 28-án a középső és 29-én a felső osztály számára d. e. 8 órákor. Beíratási díj 10 K, a tandíj 100 K, mely négy egyenlő részletben is fizethető. Beíratásnál a 10 K-án kívül a tandíjnak legalább negyedrésze fizetendő. — *A polgári fiúiskolában* a javító- és pótló vizsgálatok szeptember 26-án 8 órákor kezdődnek. A beírások szeptember 27-én az első, 28-án a második, 29-én a harmadik és 30-án a negyedik osztály számára délután 3 órákor tartatnak. Beíratási díj 5 K, tandíj 10 K, mely két egyenlő részletben is fizethető. A beírások mindkét iskolánál az iparostanonciskola *uj helyiségében* (*Óvdi-utca*) lesznek.

— **Kitüntetések.** Király Ő Felsége az ellenség előtt tanusított vitéz és eredményteljes magatartása elismerésül:

Kemény Alajos századosnak a hadidiszciplináris 3. osztályú Vaskoronarendet, — *Klipp* Alajos tartalékos-főhadnagynak és az ellenség előtt elesett *Horváth* Endre tartalékos-hadnagynak a hadidiszciplináris 3. osztályú katonai érdemkeresztet, — *Veres* Mihály tartalékos-segédlelkésznek a lelkesi érdemkereszt 2. osztályú a fehér-vörös szalagon adományozta s elrendelte, hogy:

a legfelsőbb dicsőre elismerés újlag tudtul adassék az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismerésül *Balog* (*Schön*) Béla főhadnagynak; a legfelsőbb dicsőre elismerés tudtul adassék az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásuk elismerésül: *Kenessey* Lőrinc főhadnagynak, *Strobl* Pál és *Bezeredy* Iván hadnagynak, *Fürst* Jenő, *Balogh* György és *Sebők* Sándor tartalékos-hadnagynak.

A hadseregparancsnok az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismerésül a 2. osztályú vitézségi érmet adományozta *Ligeti* Lajos tartalékos-hadapródnak.

— **Ügyvezető igazgató.** A Veszprémmegyei Takarékpénztár f. hó 7-én választmányi gyűlést tartott dr. *Rédey* Gyula c. püspök elnökletével. Az intézeti ügyek tárgyalása során elnök bejelentette, hogy az igazgatóság a maga kebeléből *Rothausser* Lipótot ügyvezető igazgatónak választotta meg. Gratulált az igazgatóságnak s a választmány nevében is a megegyezés örömeit nyilvánította a választásért. Az ügyvezető igazgató az intézet bölcsőkorától teljes tudásával, nagy buzgalommal állott a takarékpénztár szolgálatában s kiváló kereskedői talentumával nagy munkarészt viselt az intézet hatalmas fejlődésében. Az elnök meleg, elismerő szavaihoz a választmány lelkes helyeslést fűzte. Az új ügyvezető igazgató pedig megígérte, hogy jövőben is készséges, szíves munkát vállal az intézet ügyeinek közös intézésében s ehhez az igazgatóság s a választmány közreműködését kérte.

— **Adomány a menekülteknek.** Vasárnap a jutasi állomásra érkezett menekültonnal jött és az utazástól meg a hiányos táplálkozástól elcsigázott menekültek keservesen panaszkodtak, hogy elutazásuk óta apra gyermekeik tejet sehol sem kaphattak. Az állomáson tartózkodtak éppen a jutasi-úti katonakórház élelmezési vállalkozói, *Ambur* Istvánné és *Kardos* Gyuláné. Azonnal kocsira ültek és azt a két kanna tejet, mely másnapra a kórházi sebesülteknek kellett, kihozták a vasuti állomásra és kiosztották a menekülő gyermekeknek. Az 50 liter tej egy pillanat alatt elfogyott. Mialatt az apró gyermekek a tejet fogyasztották a két hölgy eltűnt az állomásról, ily módon térve ki hálaadás előtt és mialatt az apróságok mohón élveztek a friss tejet, ők már utban voltak a szomszédos község felé, hol éjjel 11 órákor szereztek be a kórházi betegek részére másnapra szükséges tejet. Köszönetet nem vártak adományukért. Feljegyzték az esetet, nyilvánosságra hozzuk és mi köszönjük meg nekik a szegény, agyontört sok gyermek nevében nagylelkűségüket.

— **Nő tanfolyam.** A női kereskedelmi szaktanfolyamon az előadások szept. 9-én kezdődnek.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter *Sztrokay* István veszprémi pénzügyőri főbiztosát a VIII. fiz. osztályba pénzügyőri felügyelővé nevezte ki.

— **Sebesültek érkezése.** Éppen egy hete annak, hogy a katonakórház a nyiregyházi kórházból 220 sebesültet kapott. Pénteken délelőtt újabb sebesültszállítmány érkezéséről kapott értesítést a kórházparancsnokság. Az értesítés akként szövege, hogy délután 1 órákor érkezik a Jutas-állomásra Lembergből egy sebesültvonat ötszáznyolcvan sebesülttel. Az értesítés nagy feltűnést keltett a kórházban, mert hiszen a kórházparancsnokság naponta táviratilag jelenti a katonai parancsnokságnak a rendelkezésre álló üres ágyak számát és a legutóbbi napokban a kórházokban üres hely egyáltalán nem volt, az összes ágyakat megtöltötte a legutóbb érkezett sebesültszállítmány és azok a betegek, akiket vidéki kórházakból helyeztek át a veszprémi kórházakba, hogy családjuk közelében lehessenek. Az értesítés átvétele után dr. *Zuber* György kórházparancsnok azonnal egybehívta a kórházak osztályorvosait, hogy szükséges intézkedéseit megtehesse. — Nagynehezen sikerült 180 beteg részére helyet készíteni olyképpen, hogy a kórházak 180 beteget küldöttek ki a különféle vöröskereszt kórházakba és a lábadozó osztályokhoz. A vonat d. u. 4 órákor érkezett a Jutas-állomásra, azt ott a kórházparancsnokkal az élen, a kórház orvosi és tisztikara fogadta. Ekkor tűnt ki, hogy az értesítés, mely 580 sebesültről szólt, téves volt és mindössze csak 59 beteget kap a kórház. Nagyobbára nehéz sebesültek, köztük 5 magyar és 1 orosz tiszt. Valamennyien a jutasi-uton lévő katonakórházban nyertek elhelyezést.

— **Háborus segély.** A Veszprémmegyei Takarékpénztár tisztviselői eddig fizetésük szerint 15% háborus segélyben részesültek. Az igazgatóság most ezt a segélyt 25%-ra emelte. A tisztviselő a 10% különbözetet egy összegben is fölvehetik. A választmány az igazgatóság intézkedését jóváhagyólag tudomásul vette s hozzájárult ahhoz az előterjesztéshez is, hogy hadbavonult tisztviselőjének, *Szentes* Géának, aki most csekély rokkant-segélyt élvez, az igazgatóság havi 100 korona segélyt utalványozzon.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter *Pammer* György zirczi és dr. *Csesznák* Elemér zalaegerszegi kir. bírósági jegyzőket kölcsönösen áthelyezte.

— **A menekültek fogadása.** Amennyire tudomásunk van, itt a mi vidékünkön, városon és falun a lakosság szíves örömmel fogadja a menekült erdélyi honfitársainkat. Itt-ott akadnak azonban selejtes gondolkozású emberek is. Így megtörtént az egyik faluban, hogy míg a helybelinek 28 fillérért, addig a menekülteknek 40 fillérért adtak egy liter tejet. Másutt meg a csendőrségnek kellett számukra lakást biztosítani egyes gazdák szívetlensége miatt. Ha valaki bárminemű visszaélésről tudomást szerez a járás területén és a fősolgabírói hivatalban jelentést tesz róla, ott szívesen fogadják, az áthágást erélyes kézzel megtorolják, hogy semmiféle zavaró disszonancia ne súlyosbítsa az amúgy is erősen sújtottak helyzetét.

— **Zeneiskola.** A városi zeneiskola igazgatója a beírás idejét szept. 30-ig meghosszabbította. Beírás végett *Virág* B.-utca 6. sz. alatt lehet jelentkezni. Egyelőre itt lesz az iskola helyisége is. A zongora-szakra már is szép számban jelentkeztek, a hegedű-szakra azonban kevesen. Oka az lehet, hogy a középiskolai vidéki tanulók csak okt. 1-én jelentkezhetnek. Addig pedig a helybeliek is élvezik a szünidőt.

— **Az iskolaév kezdete.** A veszprémi kath. fiúiskolában szept. 6-án volt a „*Veni Sancte*.” Az előadást megkezdte a K) I. és A) IV. osztályban, a jeruzsálemhegyi Kópácsy-iskolában. A Szt. László iskolában menekültek vannak. Ugy értesülünk, hogy a városi hatóság a menekülteket a Szt. István-utcai ovodába helyezi át s így a négy tanteremű iskola felszabadul.

— **Halálozás.** Ifj. *Schmidt* János, a veszprémi keresztény földmunkások egyesületének elnöke meghalt. Az elhunyt érdemes munkát végzett a helybeli kisgazdák tömörítése, szövetkezése érdekében. Megérdemli, hogy munkatársai emlékeztükben tartsák.

— **Orvosok előlege.** A községi orvosok is részesülhetnek beszerzési előlegben. Alispánunk felhívja a jegyzők figyelmét, hogy ezt az orvosoknak tudomásukra hozzák. Ez iránt való kérelmet szept. 26-ig kell az alispánhoz beterjeszteni.

— **Termelőkhöz.** A gazdasági egyesület hivatalos lapja pártfogásba veszi a fogyasztókat. Szemébe mondja a leketleniséget azoknak a kisgazdáknak, akik legnagyobb könyörgésre sem adnak terményt a fogyasztóknak maximális áron. Többet kívánnak. Kéri a megfélekedett gazdákat, hogy e nehéz időkben segítsenek felebarátaikon s feleslegeiket szolgáltatassák ki.

— **Panasz a községek köréből.** Egyik olvasónk sajnálkozáva festette le előttünk az *Erzsébetliget*-ben s a *Plosszer-sétlőn* tapasztaltakat. Csodálkozáva említi, hogy még a hölgyek egy része sem azt a kiméletet tanúsítja e helyek iránt, ami jólizléstől, szépezzésküdtől elvárható. Az utakra elhelyezett padokat bevetik a pázsitos hely középebe, vagy egyéb „jó kilátó” helyre s ezzel példát mutatnak a kicsinyeknek is, hogy a kiméletre szánt helyeket játszótérnek használják. A bonok között is akadnak, akik a pázsiton szabadjárára eresztik a kis gyermekeket, ahelyett, hogy a játszó helyeken vigyáznának rájuk. Kisebb-nagyobb fiúk, tanulók is a sétálóhely oldalosát csuszálásra használják s nemcsak a füvet tapossák, hanem bokrokat s fákat is megrongálnak. Egy-egy fa körül pörögnek s így, ha az gyengébb, könnyen ki is török. Ez a hely Veszprém egyik szépsége, büszksége. Nemcsak kellemes üdülést, hanem örömet is szerez annak, aki arra jár. Nagyon helyes dolog lenne, ha az illetékesek táblajelzéssel, hirdetéssel tiltanák el a pázsitos helyek, fák s bokrok, bokros oldalak rongálását. Ezenkívül persze szükséges az ellenőrzés is. Tegye azt bár rendőr vagy bárminő megbízott, a jó eredmény nem marad el s kevesebb rendtelenség s kár történik ezen a szép s azelőtt mindig megvédett sétahelyen.

— **Menekült tanítók.** A tanfelügyelőség felhívja a közs. elöljáróságokat, hogy a községükben tartózkodó menekült tanítókat, tanítónőket, ovónőket jelentsék be. Beíradó az illetők neve, eddigi működési helyük, családi állapotuk, vallásuk s az az adóhivatal, ahol illetményeiket fölveették.

— **Államsegély a hitvallásos iskolák kiadó tanítóinak.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter úgy rendelkezett, hogy mindazokban a hitvallásos iskolákban, melyek szegénységüket igazolják, a háború tartamára helyettesi minőségben működő tanítóknak 800 koronaig államsegélyt ad. Az iskolafentartó szegénységét a hitközségi költségvetéssel és a hives iskolai adószámláknak bemutatásával igazolja. Kisegítőként taníthatnak rendszeres vagy nyugalmazott tanítók, tanítónők, továbbá okl. ovónők vagy két évfolyamot végzett képeződés, illetve képeződésznök. Plébánosok tanítását is elfogadja a miniszter s ebben az esetben a tanév végén fáradságukért méltányos honoráriumot is kilátásba helyez.

— **Az aszfóli villamostelep.** Az aszfóli villamostelep, amely a Balatonnak nagy vidékét látja el világító és motorhajtó erővel, a balatoni érdekelttség veszi kezébe. Most a Balatoni Szövetség kezeli a honvédelmi miniszterium felügyelete alatt. Mihelyt azonban a tervezett részvénytársaság megalakul, a teljes kezelést a Szövetség rendelkezése és felügyelete alá kerül.

— **Menekült tankötelességek beiskolázása.** A kir. tanfelügyelőség felhívja az összes iskolai hatóságokat, hogy a menekült erdélyi tankötelesséket mind iskolázzák be. Ezekről a kimutatást legkésőbb szeptember 15-ig a kir. tanfelügyelőséghez terjesszék be. A tanfelügyelőség a menekült tanulókat ingyenes tankönyvekkel látja el. — A középiskolai tanulóokra vonatkozó eljárásra nézze a tanfelügyelőség kérdést intézett a miniszterhez.

— **Az erdélyi utkaparók.** A veszprémi állami építészeti hivatal az Erdélyből menekült állami utkaparókat az egyes utkaparó házakban fogja elhelyezni családjaikkal együtt. Felhívja egyúttal az itt levő utkaparókat, hogy az élelmezésnél és egyéb szükségleti cikkeket beszerzésnél őket hathatósan támogassák és mindenben segítségükre legyenek. Az elhelyezés természetesen ideiglenes.

— **Előleget kapnak az erdélyi menekült tanítók.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter kormányzata alá tartozó erdélyi menekült állami tanerők, tisztviselők, szolgák, akik a helybeli tanfelügyelőségen személyazonosságukat igazolni tudják, egy havi bruttó járandóságuknak megfelelő összegű előleget nyernek bélyegtelen és a tanfelügyelőség által látalmazott nyugtáikra a veszprémi kir. adóhivatalnál. A nem állami tanerők csak az államtól élvezett fizetékkelésztés és háborus segély egy havi részletéig terjedő előleget kapnak az előbbi feltétel mellett.

— **Színházi iroda jelentése.** Alig nyolc-tíz előadás és benne vannak a legelevenebb színházi szezonban. Szinte jól esik látni nap-nap mellett a telt házakat, amelyek ékes bizonyosságok, hogy elsőrendű társulat nívós előadásaiiban van részünk.

A héten a prózái műfaj dominál, nemcsak azért, mert a tapasztalatok szerint pont olyan nagy az érdeklődés dráma és vígjátéki előadásaink iránt, mint az operetteké, de mert az idejérmes olyan gazdagon ontotta a magyar prózát, hogy kár volna egyet is elengedni a műsorról. Drégely Gábornak nagy külföldi karriert befutott újdonsága *A kis-asszony férje* bemutatás előadása lesz szerdán. A főszerepeket *Hevessy Mariska*, *Császár Kamilla* és *Filó Ida* játsszák a hölgyek közül, amíg a férfiakból minden értéket foglalkoztatja a színház vezetősége a darab érdekében. — Hétfőn *Fodor Oszkár* igazgatónk Budapestben is nagy sikerrel lejátszott *Mandarin*-jában lesz alkalmunk a közönségnek *Hevessy Mariska* és *Császár Kamilla* kedves játékában gyönyörködhetni. — Kedden *Falussy István* legszebb művészi alakításával ismerkedünk meg a *Rip van Vinkle* címszerepében. Plankuette gyönyörű zenéjű klaszikus operettjének reprízben részt vesz különben *Vida Ilius* és *Koronkay Rózsival* az élén az egész operett személyzet. — Csütörtökön a Szinpartoló Egylet javára ebben a szezonban egyetlen előadása lesz a legszebb Molnár darabnak, *A lilim-nak*. Ez egyúttal alkalmat ad *Fodor Oszkár* igazgatónk, hogy a címszerepben, régi szép szerepében viszont-lássuk *Hevessy Mariska*, *Császár Kamilla*, *Gulyásné Gulyás*, *Pesti és Szalontay* jutottak nagyobb feladathoz a világhírű játékokban. — Pénteken és vasárnap a hamar megkedvelt értékes primadonnának, *Vida Iliusnak* szereplésével tartja meg a szintársulat az új Strauss-operett bemutatóját. A bájos ismeretlen operettújdonságra nagyon készül a társulat. *Andor Zsigmond*, a társulat hirdetői karmestere a bécsi Apolló-színházban vasárnap fejezi be vendégjátékát és 11-től kezdve már a veszprémi színház rendelkezésére áll, hogy a kitűnő *Bartfay*-val karöltve a zenekari hiányokat teljesen kiküszöbölje.

— **Gyógyszertárakról.** Az alispán a lovászpátonai gyógyszer-tárat, mert tulajdonosa katonai szolgálatra bevonult, bezáratta. A mezőkomáromi gyógyszer-tárat tulajdonosa — önhatalmulag — Városhidvégre helyezte át. Az alispán a belügy-minisztérió nyert felhatalmazása alapján kötelezte, hogy a gyógyszer-tárat záros határidő alatt visszahelyezze. — A vármegye közönsége *Szeiberling Ferenc* okl. gyógyszerésznek felhatalmazást adott, hogy Magyarországhelyen személyjogi gyógyszer-tárat állítson föl.

— **Utúgyek.** A veszprémei tvhatósági utazók közül harminckettő hadbavonult. A megcsappant létszám miatt egy-egy utkaparó az eddigi 63 km. utzakasz helyett 96 km. utzakaszon teljesít szolgálatot. Az állami utász szolgálati szakasza 3—5 kméter. Így azután nem csoda, ha a tvhatósági utak lassankint tönkre mennek. Kihátással van ez az utazó közönség biztonságára is, amennyiben a fahidak felügyelet nélkül vannak s azokat költség s munkaerő hiánya miatt átépíteni lehetetlen. Az alispán intézkedett s az államépítészeti hivatal is mindent elkövet, hogy a közlekedésre fontosabb utak türrhető állapotban fenn-tartassanak.

— **A burgonya-ár maximalása.** Új kormányrendelet szerint burgonyáért követelhető legmagasabb ár métermázsánkénti tiszta súlyra a következő: a) az étkezési burgonyáké, nevezetesen a rózsza-, hópehely-, magnum-bonum-, kifli-, továbbá a sárgahéjú és husu burgonyáé 1916. évi november hó 15-ig bezárólag 14 korona, november 16-tól december 31-ig bezárólag 12 korona, 1917. évi január 1-től február 28-ig bezárólag 15 korona, március 1-től kezdve pedig 16 korona; — b) minden más burgonyáé métermázsánként 1916. évi november 15-ig bezárólag 12 korona, november 16-tól december 31-ig bezárólag 10 korona, 1917. évi január 1-től kezdve pedig 13 korona. Az étkezési burgonyára fentebbi megállapított árak kézzel válogatott, legálább tyuktojás nagyságu, egészséges, fényes, kapavágás-, sár- és földmentes burgonyára vonatkoznak s az étkezési burgonyáért is, ha az ezen minőségnek meg nem felel, csak a b) pontban megállapított ár követelhető. — A rendelet felhatalmazást ad a földmivélsügyi miniszternek arra, hogy elrendelhesse a burgonyakészleteknek kötelező bejelentését, valamint azoknak az Országos Burgonyaközvetítő Iroda részére való átengedését (requirálását) s egyúttal megállapíthatja, hogy a készletekből úgy a háztartási, mint gazdasági szükséglet címén mennyi tartható vissza.

— **Hatósági cipőtalpalás.** Egyik vidéki város polgármestere a közhatalóságok és közintézmények részére hatósági cipőtalpalást tervez. Erre a célra gondoskodott már megfelelő talpbőrrel, amelyet halóságilag megállapított áron fognak kimeríteni. A talpak felszegezését és a sarkalást az egyes cipésziparosok a hatóság által megállapított áron lesznek kötelesek elvégezni.

— **Eladó ház.** Hajnal-utca 17. szám alatt 5 szobából, 3 konyha és 2 pincéből álló lakás azonnal eladó.

— **Figyelem! Özv. Ébel Károlyné** szabó elvállal mindenféle a szabóságban előforduló munkákat, ugymint ruhatisztítást, vasalást, javítást a legjutányosabb áron. Megkeresésre házhöz is elmegy. (Lakás: Kert-utca 3. sz. a Jeruzsálemhegyi óvoda átellenében.)

Színház.

Szept. 2—3. **Legénybucsu.** Operett 3 felvonásban. Írták: *Bodanszky és Thelen*. Fordította *Gábor Andor*. Zenéjét szerette *Strauss Oszkár*. A társulat operett-személyzetének bemutatója sikeren kiállja a versenyt drámai személyzetével. Ez érdekes, poetikus jelenetekkel átszőtt meséjű és kedves zenéjű operett hangulatos, kiállításban is megfelelő előadásban jutott színre s ez szinte fedlertette a zenekarnak nem épen jelentéktelen foglalkozásait. *Koronkay Rózi* meleg tónusu, nagy terjedelmű és a mélyebb regiszterekben is tisztán csengő hangja, biztos énektudása, játékának izlés-sel fegyelmzett elevensége, szerepének helyesen felfogott ábrázolása és *Falussy István* erőben és fényben kiváló tenorja, játékának kifejező ereje és választékosága a fő erői voltak az előadásnak. Mellettük *Pesti Kálmán* illeti a siker nagy része. *Bachmayer* szerepét dolgozta ki kacagató, derült figurává a karikatúrának enyhén árnyalt vonásaival. *Szalontay Árpád* táncával aratott sikert. Kár, hogy játékában nyoma is alig volt a szerepének mélyebb tanulmányozására valló egységes felfogásnak.

Szept. 4. **A táncosnő.** Színmű 3 felvonásban. Írta *Lengyel Menyhért*. A darab tárgya, egy művészetért rajongó, de terhes és zajos életébe az undorodásig beleunt táncosnő hirtelen fellobbanó, szenvedélyes szerelme egy tiszta, ifjú arisztokrátába, érdekes, bár nem új téma. A két annyira különböző világhoz tartozó és annyira különböző jellemű szerelmes pár története azonban kitaposott uton halad előre, a lélekrajz pedig brutálisan nyers erotikába fullad. Az író a táncosnő jellemében a hisztériának a naturalizmus jegyében álló rajzát adja telve mezelen szemérmelenséggel. Komoly képű fontoskodással színezi az aprólékos vonásokat, de jellemzése nem művészet, hanem csak mesterkedés. Ez okozza, hogy minél fontoskodóbb az író, annál sürűbb a nézőtérben az erőlködésen fel-felhangzó kacagás. Ez a darab különösen nem a mostani idők hangulatához való. *Hevessy Mariska* teljesen az író szellemében fogta fel szerepét (*A táncosnő*) és egész tehetségét felhasználta a siker érdekében. Hogy minden igyekezete mégis kárba vesztett, annak nem ő, hanem a szerep az oka. *Körner Rezső* inkább csak elmondta, mint eljátszotta a szerepét. Nem volt tisztában a feladatával, sehol sem érezte, hogy lélekből beszél s játékának hideg szenvedélytelensége csak fokozta a darab lélekrajzában amugy is éles hibáit. *Fodor Oszkár* Bojád passzív alakjában talált néhány érdekesebb vonást és legálább arcjátékával tudta leplezni szerepének ürességét. Könnyebb helyzet volt *Gulyásné Székely Renének*, aki a mesterkelt környezetben a kiöregedett táncosnő, Hübner Masa, cinikus életbölcességének adott természetes hangot. A többi szereplőnek alig akadt valami feladata.

Szept. 5—6. **A császárné.** Nagy operett 3 felvonásban. Szövegét írta *Jacobson* és *Bodanszky*. Fordította *Gábor Andor*. Zenéjét szerette *Granisch-táder Brunó*. A sovány és a régi sablonos jelenetekkel, ismétlésekkel az unalmasságig elnyújtott történet és a nagyon közepes értékű zene csak stilszerű, fényes kiállításban és jó zenekarral hozhattak volna megfelelő sikert. A zenekar azonban nagyon gyenge, a darab kiállítása is tulajdonosan fogyatékos volt. A szerepek közül még legálább volt *Lencsi*, amelyet *Koronkay Rózi* minden ér-

tékes tulajdonságával felruházott s vele a közönséget teljesen meghódította. *Vida Ilius* éneke és táncja hasonló sikert aratott, de játékból már hiányzott a leglényegesebb vonás. Nem oszlatta el az ellentétet az erényhöz játszó és a titokban mégis szerelmi kalandokra vágyó és járó császárné között. Ez a hibája árnyékot vetett nem csak a saját szerepre, hanem az egész előadásra is, mert vele a cselekmény komikumát megbénította. *Falussy István* Konrad gárdatiszt szerepét játszotta nagyobb sikerrel, *Gulyás M. Weishappel* Tóni alakjának adott sok ötletes vonást, de játékában mindig volt valami kis mesterkelttség. *Pesti Kálmán* az öreg Weishappel kopott, hálátlan szerepe jutott.

Az igazgatóságnak a szinpad felszerelésére sokkal több gondot kellene fordítania.

Szept. 7. **Grün Lili.** Vígjáték 3 felvonásban. Írta *Földes Imre*. A darabnak az irodalomhoz semmi köze, magasabb törekvést nem is vehetünk benne észre, — de a külön életet élő pesti irodalomnak tipikus képviselője. Egész cselekménye, válogatott alakjai, szellemességei mind ezt a „pesti” levegőt lehelik. Szinte fotografiai hűséggel rajzolja a zsidóság egyik osztályának társadalmi életét, gondolkodásmódját és érdekes megfigyeléseivel, alakjai rajzában természetes komikumával szórakoztat. Csak két főalakján látszik, hogy az író képzelete alkotta őket a mese kedvéért. Hogy *Grün Lili* olyan, amilyenek az író élénk állítja, egyszerűen tudomásul kell vennünk. Lehet, hogy ilyen leány is van. Hogy gondolkodásmódja úgy változik, amint változik, abban is nagyobb része van az akaratának, mint az átalakulás magyarzatául felhasznált mozzanatoknak. Ép ilyen eszköz az író kezében *Szabó Gerő* alakja is, amelyet az orpheum-romantika motívumaiból alkotott.

Az előadás jó volt, a szereplők mind megállták a helyüket. *Gulyás* és *Gulyásné* hangban és játékban jellegzetes vonásokkal ábrázolták a Grün-házaspárt. *Pesti Kálmán* Simi bácsija csupa élet volt. *Homokay Gábiella*, *Filó Ida*, *Erdélyi* és *Erdélyiné* szintén jól adták kis epizód szerepeiket. *Császár Kamilla*, *Falussy István* és *Szalontay Árpád* a főszerepekben váltak ki.

Szept. 8. **Cigányprimás.** Operett 3 felvonásban. Írták *Grünbaum* és *Wilhelm*. Fordította *Harsányi Zsolt*. Zenéjét szerette *Kálmán Imre*. A felújítás nem járt nagy sikerrel. Az előadás több jó erőt kíván, mint amennyivel a társulat rendelkezik és a zenekar is készületlen volt. A főszerepek azonban jó kezekbe kerültek és pótolták a többiek fogyatékososságait. *Falussy István* kitűnő alakítása és éneke, *Vida Ilius* és *Koronkay Rózi* eleven temperamentuma, *Pesti Kálmán* ügyes játéka és *Szalontay Árpád* táncudása teljes elismerést érdemeltek.

Számolócedulák és papirasztalkendők a vendéglőkben és kávéházakban.

A m. kir. honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatala a háborús jótékonyk általános szervezése során mozgalmat indított az iránt is, hogy a vendéglői és kávéházi közönségnek fizetési alkalmával módot nyújtson filléres adományokat juttatni a hazáért elesett hősök özvegyei és árvái alapja javára. Ezért olyan számolócedulákat hozott forgalomba, amelyeken az áldozatkész közönség nemes adományait 2, 4, vagy 10 filléres értékkel hivatalosan elismeri.

A Hadsegélyző Hivatal e nemes akciójával most a szállodások és vendéglősök országos egyesületeinek a vezetősége is intenzívebben foglalkozik s ezért felhívta az összes magyarországi ipartársulatokat e hivatalos jótékonyági számolócedulák vásárlására és állandó használatára. A Hadsegélyző Hivatal minden 40 korona értékű számolócedula rendelmenyhez 500 drb. hivatalos jelvényvel ellátott papirasztalkendőt is mellékel.

Minden vendéglőnek és kávéháznak pártolni kell a jótékonyk és közvetítő munkáját, — a nagyközönség szívesen áldoz számiái fizetéseinél 1—2 elguruló fillért, hiszen ezután áldozatkészége csak a legkisebb mértékben vétetik figyelembe, viszont ha minden vendéglő állandóan használja e számolócedulákat, — úgy a befolyó jövedelem igen tekintélyes összeggel fogja növelni a jótékonyági alapot. A számolócedulák — mint minden egyéb jótékonyk kiadványok — portómentesen levelezőlapon rendelhetők meg a következő címen: *A m. kir. Honvédelmi Minisztérium Hadsegélyző Hivatala Budapest, V. ker. Akadémia-utca 17. sz.*, ahonnan a pénz előzetes beküldése esetén portómentesen küldik meg a kiadványokat.

A háboru krónikája.

Szeptember 3. Orsovánál visszavontuk csapatainkat. Nagyszabennél és Brassótól északra az ellenség előre nyomul. Dunai hajórajunk az Aldunán elsüllyesztett egy román járőrszázdot. — Bukovinában és galíciai Erdős-Kárpátokban osztrák és magyar és német csapatok számos előretörést visszavertek. Az ellenség Korytnica faluba behatolt de átkaroló ellentámadás elől kénytelen volt rendetlenül visszavonulni. Az ellenség 10 tisztest és 1100 főnyi legénységet és több géppuskát hagyott a szövetségesek kezén. Az oroszok véres vesztesége rendkívül súlyos. — A Sommetől északra és délre az erős tűzérési harc tovább tart. — A tengeremléki harc vonalon a tűzérési és aknavetési harc több szakaszon változatlan hevesseggel tartott és a plavai szakaszra is kiterjedt. — Valonától keletre egy olasz erőcsoport átjutott a Vojusán. Arcvonalban és oldalban támadtuk meg és kétnapi harc után visszavertük.

Szeptember 4. A román tűzérési Nagyszabent lövi. Gyergyó vidékén az ellenség előbbre igyekszik. Tűzérésünk visszazúzte a földértő osztagokat. — A Duna és a Fekete-tenger között német és bolgár csapatok átlépték a Dobrudza határát. — Fundul-Moldavától délnyugatra és Moldavától nyugatra csapataink több támadást vertek vissza. — A szeptember 3-ára virradó éjjel több német tengerészeti léghajóraj bőségesen bombázta London várát. A támadás jó sikerét mindentől megfigyelt erős tűzvészek és robbanások igazolják. — A tengeremléki harc vonalon a tűzérési harc mérsékelt erővel tovább folyik.

Szeptember 5. Németek és bolgárok benyomultak Dobrudzába és 10 tisztest és több mint 700 embert elfogtak. A bolgár lovasság szétverte a román gyalogságot. — Kozmárnál bolgár lovasság rendetlen visszavonulásra kényszerített román gyalogságot és 10 tisztest és több mint 700 embert elfogott. — Az oroszok éjjel-nappal folytatják erőlködésüket, hogy a szövetségesek kárpáti ellenállását megtörjék. Számos ponton elkeseredett harc támadt. A ellenség támadásait tűz-, szurony- és kézigranátharcra vertük vissza. — Heves küzdelem folyik Beaumont és a Somme között. Az ellenség nagy veszteséget szenvedett és csekély sikert ért el. — Az olasz harctéren nincs semmi különös esemény. — Valonától délre az olaszok előnyomulását tökéletesen visszavertük. Az ellenség kénytelen volt a Vojusa balpartjára visszavonulni. Valamennyi állásunk újra birtokunkba jutott.

Szeptember 6. Német és bolgár csapatok rohammal bevették a Tutrakan-hídfő megerősített előállításait. Német léghajó Bukarestre és a ploesti ásványolaj-telepekre jó sikerrel dobott bombákat. — A szövetségesek kárpáti harc vonala ellen az orosz támadás még tovább tart. Fundul-Moldavától csapataink számos erős előretörést vertek vissza. A Felső-Cseremosznál és Bystricetől délre erős harc folyik. Körösmezőtől északnyugatra az ellenség minden téryerő szándékát meghehlyesítettük. — A tiroli harc vonalon helyenként megélenkült a tűzérési tevékenység. Ruffredo vidékén a Forancsucser, melyet csapataink átmenetileg elvesztettek, elkeseredett harc folyt. Vakmerő ellentámadással újra birtokunkba vettük. — A nagy Somme-csata tovább tart. — Ferasnál tegnap olasz csapatok átkeltek a Vojusán. Tartalékunknak az ellenség balszárnya ellen intézett támadása visszaverte az ellenséget.

Szeptember 7. A román harctéren az előretolt hírszerző osztagok csatározásait nem tekintve, nincs semmi különös esemény. — A kárpáti harc vonalon az ellenség tegnap megújította heves támadásait. Halicstól keletre is elkeseredett küzdelem folyt. Többször eredménytelen támadás után az ellenségnek végre sikerült ezt a harc vonalrészénket visszanyomni. — Szeptember 4-én este egyik tengeri repülőrajunk Velence és Grado katonai telepeit sikerrel bombázta. — A Somme mindkét oldalán nem csökkenő hevesseggel tart a csata. Huszonnyolc angol-francia hadosztály támad. Estig a Sommetől délre folyó kétnapos harcban folyokban 10 francia hadosztályhoz tartozó 31 tisztest és 1437 főnyi legénységet szállítottak be és 23 géppuskát zsákmányoltak a németek. — A délkeleti harctéren semmi különös esemény nem történt.

Szeptember 8. Német-bolgár csapatok elfoglalták a nagyon megerősített Tutrakánt. A foglyok száma több mint 21.000, köztük 400-nál több tisz, a zsákmány több mint 100 ágyú. Maroshevíznél csapatainkat fenyegető átkarolás megelö-

zése céljából a helységtől nyugatra lévő magaslatokra vontuk vissza. — Az oroszoknak harc vonalunk ellen tegnap intézett többszörös heves támadását részben elkeseredett közelharcban, részben ellentámadással az ellenség súlyos veszteségével visszavertük. — A Somme-csata tovább tart. Az egész vonalon folyik a harc. A Maastól keletre a Thiaumont-erőd—Erdőshegyesség harc vonalán a németek visszaverték a franciák ismételt támadását. — Tűzérésünk a görői szakaszon az Isonzó átjáróit lötte, míg az ellenség Lokvica mellett levő állásainkat.

— **Kiadó.** 3 1/2 hold veteményezni való és gyümölcsös kert kiadó, esetleg eladó. Tudakozódni lehet *Szedlak Mihálynál* Kopácsi-major Veszprém.

Az iskolai kirándulások, a tanítás és nevelés szolgálatában.

Irta: **Berényi Ferenc.**

XVI.

Ezután a gyermekeket még néhány óráig a szabadban hagyjuk játszani, majd az elinduláshoz hasonlóan hazavezetjük őket s ezzel véget ér a madarak és fák napja.

A kirándulások részletes tárgyalását befejeztem. Az egyes tantárgyaknál igyekeztem a kirándulások hasznát kimutatni, rámutatva egyszersmind a tantárgy fontosságára is, hogy ebből mintegy consequentia legyen az, hogy az a tanító, aki igazán eredményesen akarja dolgát végezni, nem mellőzheti. Szükségesnek tartottam a hosszabb tárgyalást annyiból is, hogy a tapasztalat azt mutatja, hogy nagyon sok tanító van, aki a saját hibáján kívül, esetleg lelkiismeretes munkássággal sem tud megfelelő eredményt elérni, mert nem tudja az eszközöket helyesen felhasználni. S midőn a kirándulásoknak a tanítás terén elég nagy teret biztosítok, ezért nem érhet a tuluzógóság vádjá, mert a kirándulások beosztásával én csak mintát akartam nyújtani s így ez nem is jelenti azt, hogy másképp ezt nem lehetne megcsinálni. Mindenki maga tudja legjobban, hogy az ő körülményei közt a kirándulások mikor és hogyan hajthatók végre. Összegeztek már most mindazon hasznokat, amelyek a kirándulásokból a tanítás és nevelés javára mutatkoznak.

Gondoljunk akár a földrajzra, akár a természetrajzra vagy a gazdaságtanra. A kirándulásokat mindig a közvetlen szemléltetésért rendeztük. Azt mondja Comenius: „A tanítás szemléltetés nélkül olyan, mint a malom víz nélkül!” Vagyis semmit sem ér. Ugyanezt mondhatjuk a szemléltetést illetően a kirándulásokra. A részletes tárgyalásnál láttuk, hogy ezt a szemléltetést kirándulás nélkül elvégezni sok esetben lehetetlen, de minden esetben ajánlatos kirándulással kapcsolatban szemléltetni. S ha más haszna nem is volna a kirándulásoknak, ez magá is elég volna ahhoz, hogy azokat felkaroljuk.

De tudjuk azt is, hogy amit az ember látott a maga egészében, arról sokkal világosabb képet alkot magának, mint aminek csak hasonmását látta, vagy leírását hallotta. Ezért sürgeti a pedagógia a szemléltetést. Ez a kirándulások másik haszna. Itt a gyermek mindig saját maga vesz észre valamit. Nem kell észrevetetni, legfeljebb gondolkodását irányítani s ezáltal tudása is alaposabb és marandóbb lesz. Kirándulások által alkalmunk van oly dolgokat is megismertetni, amit másképp nem tehetnénk. Ez különösen az ipar oktatására vonatkozik. E tantárgy tárgyalásánál rámutattam arra, hogy ennek oktatása csak a megismerhető iparágakra szorítkozik. Vagyis az oktatást ott a helyszínen kell elvégezni, ami csak kirándulással lehetséges.

A kirándulásokból még a tanításnak még az

a haszna is van, hogy sok időt megtakarítunk. És pedig, mert itt nem kell magyarázni, a tanuló magától is megtudja. Vegyük pl. a növények oktatását. Természetes az első alkalommal a tanítónak kell elmondani a növény részeit, mert a tanuló magától nem tudhatja, melyik bibe, porzó stb. De ha ezt tudja, a többi növénynél magától elmondja azok színét, számát, egyszerűen mindent. És ez a tananyag beosztására nagy jelentőségű; egyszerre több növényt tárgyalhatunk anélkül, hogy túlterhelnék, mert ő mindig maga előtt képzei az illető növényt és épp úgy tudja, mint akkor, mikor tényleg látta.

Ez tehát ellentmond annak, hogy a kirándulásokkal a tanítási időt hiába eltöltjük. A kirándulásokkal kapcsolatos tanítások a gyermek figyelmét lekötik és önkéntes figyelmet idéznek elő. Tudják pedig, hogy a tanítás sikere leginkább ettől függ. Ezt pedig áztálaljuk el, ha tanításunk érdekes, vagyis, a gyermekek lelkére hat s bennük érdeklődést ébreszt a tárgy iránt.

A kirándulásoknál pedig mindig elérjük ezt az önkéntes figyelmet. A gyermek a tanításban tevőleges részt vesz, mindig foglalkozik s tulajdonképpen észre sem veszi, hogy tanul.

IRODALOM.

* A „**Vasárnapi Ujság**” minden száma gazdag tartalommal jelenik meg. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 5 korona, — a „Világ-krónikával” együtt 6 korona. — Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám). Ugyanígy megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb újság a magyar nép számára félfévre 2 korona 40 fillér.

* Az „**Élet**” szépirodalmi és művészeti hetilap, (Szerkeszti Andor József) gazdag tartalom, érdekes és aktuális képek egészítik ki. A kitűnő lapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári-ut 15. — Előfizetési ár félfévre 10 kor. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

KRONDORFI természetes savanyúvíz

bor, pezsgőhöz legjobb ital.

Főraktár: **REININGER DEZSŐ, Veszprém.**

Anyakönyvi kivonat.

— 1916. augusztus 27-től 1916. szeptember 6-ig. —

Születés.

Tihanyi Miklós Kálmán szabósegéd és Szép Rozália leánya Margit Mária ref. — Ónodi István kőművessegéd és Farkas Mária fia Imre r. kath. — Beicz Ferenc városi tűzör és Gabler Mária fia Béla r. kath. — Lennert József vármegyei háziszolga és Léber Éva leánya Mária Katalin r. kath.

Halálozás.

Kucséra György 1915. szept. 1-én hősi halált halt katoná, napszámos r. kath. 20 éves. — Nemes Ignácné Angyal Ilona nyug. vasuti kálauz neje r. kath. 47 éves. — Trestyán Lőrinc földműves ref. 21 éves. — Özv. Gáspár Pálné Cziller Rozália szegényházi tag r. kath. 66 éves. Kolompár József r. kath. 5 hónapos. — Péter Dénes r. kath. 2 éves. — Simon Jánosné Vaczula Katalin napszámosnő r. kath. 60 éves. — Bedecs Ferenc ref. 17 hónapos. — Köllinger Mária r. kath. 2 éves. — Kolompár Angyalka r. kath. 2 éves. — Krohn Izrael fűszerkereskedő izr. 57 éves. — Maar Magdolna Mária r. kath. 7 hónapos. — Arany Károly r. kath. 8 hónapos. — Berecz Istvánné Krizsány Julianna főmolnár neje r. kath. 55 éves. — Arbet János szegényházi tag r. kath. 63 éves. — Vasvári Lajos r. kath. 9 éves.

Házasság.

Az elmúlt héten nem kötötték.

Használjunk hadisegély-bélyeget!

Fogászati műterem

Veszprém, Rakóczi-tér 22. sz. Telefon 49. inter-urban

Wellner Gyula

régi jóhírű fogászati műterme.
Rendelkezésre áll az összes fogászatba vágó műveletekre.

Foghuzás, fogtömés,
műfogak, fogsorok.

A szájpadiás nélküli műfogak
speciális készítője.

Számtalan elismerő levél.

Tanítóknak kedvezmény.

**A Közgazdasági Bank és
Takarékpénztár
Veszprémben**

állandó betétek után

4¹/₂%

kamatot fizet, s az intézet fizeti
a tőkekamat-adót is.

Bakos Kálmán

csemege-, fűszer-, bor- és gyarmatáru-
kereskedő, ásványviz nagy raktára

VESZPRÉM.

Telefon 55. Sörgöny Bakos kereskedő Veszprém.

Prágai husárunk

Friss

déligyümölcsök

ROLAND FERENC

orgona- és harmoniumkészítő
VESZPRÉMBEN
Ostromlépcső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen új orgonák építését a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig — pneumatikai rendszer szerint. **ORGONÁK** átalakítását és hangolását jutányos árban számítom. Iskolák részére **HARMONIUMOKAT** jó erős kivitelben készítek. **ZONGORÁK** javítását és hangolását úgy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközölök.

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhivatalban.

Alapított 1894-ben

Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készít a legrövidebb idő alatt és raktáron tart:

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT

a legegyszerűbbtől a legfinomabb
kivitelig minden néven nevezendő

ugymint: röpiratok, füzetek, köny-
vek, folyóiratok, arjegyzékek, körle-
velek, hirdetésmények, salragaszok, évi
jelentések, mérlegek, kimutatások,
gyászlapok, rovatolt táblázatok, név-
jegyek, meghívók, eljegyzési és es-
ketési tudósítások, számlák, címkék,
stb. stb., jutányos árakon számítva.

plébánia-hivatalok és iskolák részére
szükséges mindenféle

HIVATALOS NYOMTATVÁNYT

melyek tetszés szerint fűzve vagy
bekötve szállíthatnak. Hivatalos le-
vélpapírok és borítékok, okmánybori-
tékek mindenféle alakban és színben.
Egy és négyvonalas csinos vizsgálá-
pok, tétlécyszerinti mennyiségben. —
Kaphatók a legjobb minőségű fehér
irodai, ugyancsak fogalmazópapírok.

Postal megrendelések azonnal elintéztetnek.

Telefon 61

Veszprémben

Telefon 61